

HENKILÖKUVASSA PERTTI KUKKONEN

Betonilehden henkilögalleriassa on tällä kertaa haastateltavana kuvanveistäjä Pertti Kukkonen (s. 1954 Hämeenlinnassa)

Kuvanveistäjä Pertti Kukkonen yllättää heti haastattelun alussa: opiskelupolkuja kysellessä hän näet kertoo opiskelleensa ensimmäiseksi ammatikseen hammasteknikon työn.

Pertin mukaan hänelle oli kuitenkin jo lapsuudessa selvää että taide on hänen juttunsa. "Oikean ammatin" hankkimiseen kannusti kuitenkin se, ettei nuorukainen uskonut taiteesta irtoavan elantoa: - Ajattelin, että hammasteknikkona voisin itse määrätä ajankäytöstä ja tehdä samalla taidetta. Pertti naurahtaa nyt, että käytännössä se ei tietystikään toiminut.

- Suoritin kuitenkin opinnot loppuun, vaikka osittain niiden kanssa päällekkäin aloitin jo opiskelut Suomen Taideakatemiassakin. Eivätkä hammasteknikko-opinnot silti hukkaan menneet: koulutukseen kuului muun muassa valutekniikoita, joista on ollut taiteen tekemisessäkin hyötyä.

MAALAUSPUOLELTA KUVANVEISTOON

Lisäkipinää taiteilijahaaveilleen Pertti sai teini-iässä kotikaupungissaan Hämeenlinnassa kehysliikettä pitäneeltä taidemaalariilta *Erkki Mikkolalta*. - Vein hänelle kerran oman maalauksen kehystettäväksi. Hän piti työstäni ja alkoi opastaa minua maalauksessa. Sen jälkeen vietinkin kaiken vapaa-aikani hänen studiossaan, Pertti muistelee.

Taideakatemiassakin Pertti aloitti maalauspuolella, ehtipä hän pitää omia maalausnäyttelyitäkin. Kuvanveistoon hänet vei koulun järjestämä mitalikilpailu, jonka hän voitti. - Sen myötä Taideakatemiassa kuvanveiston opettajana työskennellyt *Heikki Häivöja* nykyisi minut alakertaan veistopuolelle. Innostuin ja kun veistoporukka vielä oli sosiaalista ja mukavaa porukkaa, aika reteetäkin sakkia, viihdyin heti porukassa.

KIINNOSTUS BETONIIN HERÄSI VENETSIASSA

Entä materiaalit? Pertti kertoo kuvanveistäjänä käyttäneensä monia materiaaleja: pronssia, puuta, betonia. Betonista on kuitenkin tullut Pertin omin materiaali. Kiinnostumisensa betoniin ja sen väri-mahdollisuuksiin hän pystyy tarkentamaan tilanteeseen, kun hän oli *Kain Tapperin* apulaisena pystyttämässä Tapperin veistoksia Venetsian biennaaleen vuonna 1984.

- Venetsian kauniin syvän punaiset ja violetit, eläväksi patinoituneet kalkkirapatut laastiseinät tekivät minuun vaikutuksen sekä veistoksellisuudellaan että väreillään, hän kertoo ja sanoo silloin

alkaneensa pohtia miten värit saisi tuotua myös betoniin.

Ensimmäiset betoniset taideteoksensa hän teki Helsingin Ruoholahteen 1990-luvun alkupuolella. Pertin "betonikeksijänuraa" vauhditti sen jälkeen VTT:n ja TKK:n järjestämä Betonistudio. - Siihen saakka olin käyttänyt betonia lisäämällä siihen hie-man pigmenttiä. Studiossa tutustuin betoniasiantuntijoihin, kuten *Anna Kronlöfiin* ja *Risto Mannosen* sekä BY:n *Klaus Söderlundin*. Heidän ansioitaan opin ymmärtämään betonia ja erityisesti sen ulkonäköön vaikuttavia ominaisuuksia.

- Mitä enemmän asioista tietää, sitä enemmän niistä kiinnostuu, Pertti kuvaa innostumistaan materiaalikehitystyöhön. - Innostun, haen ja kokeilen mielelläni uusia asioita. Olenkin eri mieltä ajatuksesta, että taiteilija on löytänyt itsensä kun hän toistaa töissään samoja asioita. Mielestäni hän silloin vain toistaa itseään, Pertti naurahtaa.

Pertin ensimmäinen patentoitu betonikeksintö oli kuparibetoni, jossa sinistä väriä syntyy, kun betoniin lisätään kuparijauhetta ja käsitellään betoni patinoitainiaineilla. Uusimpia innovaatioita on ruskea betoni: kemiallinen värjäysmenetelmä, joka toteutetaan imeyttämällä betoniin kemikaaleja. Ne reagoivat betonin sisältämän sementin kanssa muodostaen veteen liukenemattomia väriyhdisteitä.

EI VAIN YKSITTÄISIÄ TEOKSIA

Pertin halu kokeilla ja löytää uutta näkyy myös siinä, että hänen työnsä eivät rajoitu yksittäisiin veistoksiin, joita tosin niitäkin on hänen CV:ssään kunnoitettavan pitkä lista. Esimerkiksi Pertin betonin värikeksintöjä on taideteosten lisäksi käytetty niin rakennuksissa kuin ympäristörakenteissa. Betonilehdenkin palstoilla on ollut runsaasti kohteita, joissa Pertin värit elävöittävät esimerkiksi julkisivuja, tukimuureja, kadunkalusteita, tässä Betonilehden numerossa myös lattioita.

Ennakoluulottomuutta osoittaa myös Marsalkka Mannerheimin hautamuistomerkin korjaaminen betonilla. - Ei se ollut meidänkään ensimmäinen ajatuksemme, Pertti myöntää, kun hän yhdessä Risto Mannosen kanssa pohti miten *Väinö Aaltosen* grafiittipaaden lohkeama voitaisiin korjata.

- Ennen betonilla korjaamista mietittiin paaden lyhentämistä ja kivipaikkaa. Parhaaksi osoittautui kuitenkin betoni, jonka resepti räätälöitiin todella huolellisesti. Laskimme erisävyisten punaisten kiteiden prosenttiosuuksia, teimme nelisenkymmentä koepalaakin. Lopputulos on hyvä, värieroa ei näy

kuin tilanteessa, jossa kiven ja betonin kosteusolosuhde on tilapäisesti erilainen.

Pertin Betonipallas-yritys toteuttaa myös muiden taiteilijoiden veistoksia. Se on urakoinut esimerkiksi chileläisen *Frederico Asslerin* ja *Kimmo Pyykön* betoniveistoksia.

TAIDEURAKOINTIA

Utelun, ehkä hämmästelynkin siitä, miten taiteilija ja insinööri pystyvät työskentelemään yhdessä, Pertti kuittaa hyväntuulisesti. Juuri yhteistyötä eri rakentamisen osapuolien kanssa hän on itse työssään halunnut lisätä ja toivoo sitä laajemminkin. Hän ei itsekään väitä tietävänsä betonista ja varsinkin insinöörirakenteista kaikkea: - Riittää kun ymmärtää mitä betoni on, jotta osaa kysyä niiltä jotka tietävät. Toisaalta myös insinöörin stereotypia on osoittautunut todellisuudessa harvinaiseksi, insinöörikunnassa on todella paljon taiteellisesti ajattelevia henkilöitä, Pertti huomauttaa.

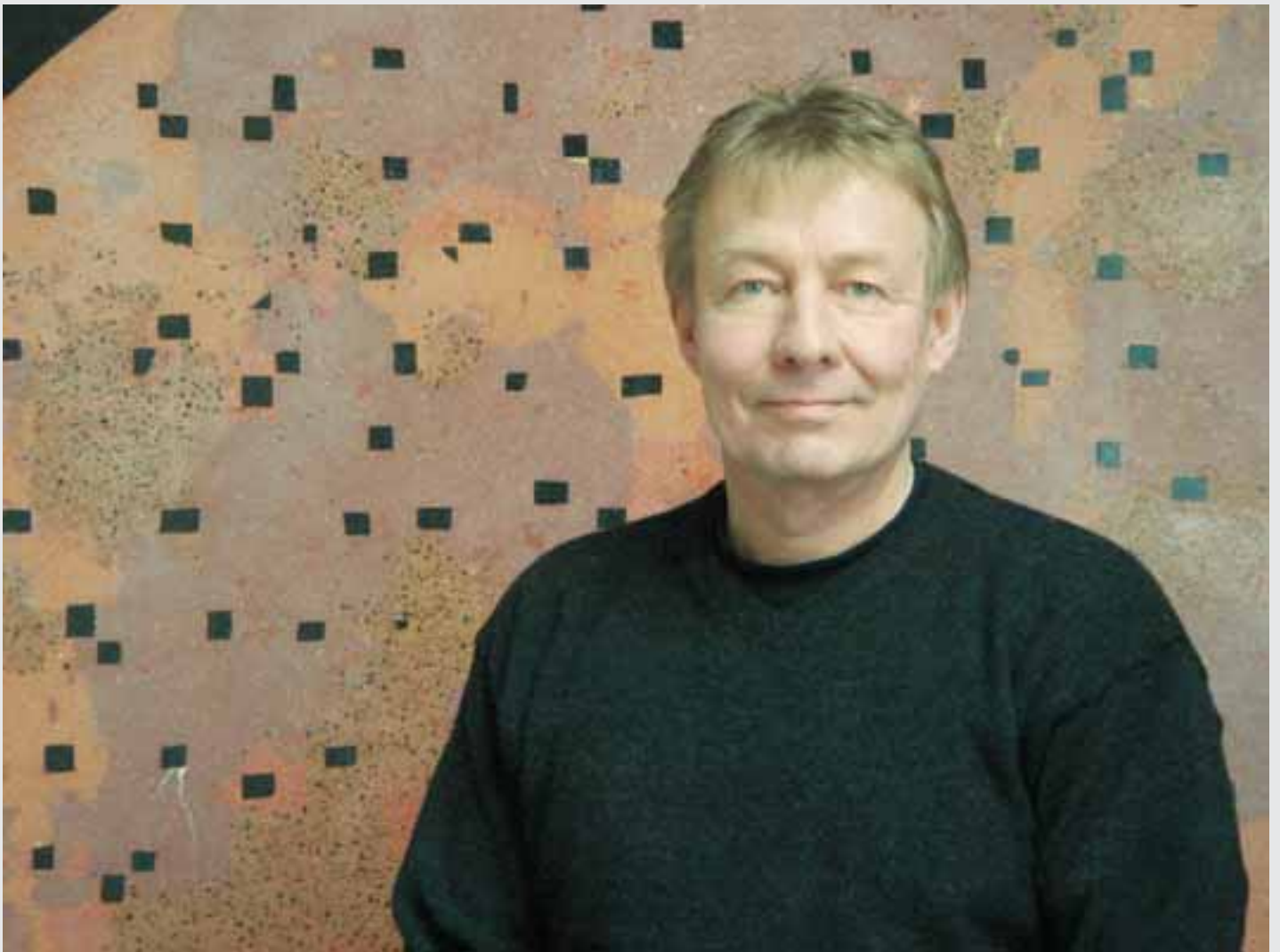
- Itseäni on varmasti työllistänyt osaltaan se että vastaan taideprojektista alusta loppuun. Tilajan ei silloin tarvitse kantaa huolta siitä pysyykö se taiteilija hankkeen aikataulussa ja budjetissa.

OPAS RAKENNUSTAJILLE?

Kun taiteilija pääsee hankkeeseen mukaan mahdollisimman varhain, jo suunnitteluvaiheessa, pystytään toteuttamaan asioita, jotka valmiiseen kohteeseen voivat olla jopa mahdollisia. - Myös kustannuksissa päästään usein huomattavasti vähemmälle, Pertti huomauttaa.

Hän toteaa, että rakennushankkeissa taide valittavasti on se osa, joka tuppaa viimeisessä kustannuspuristuksessa putoamaan pois. - Todellisuudessa ympäristön tasoa pystyttäisiin nostamaan kovin pienillä kustannuksilla. Itse olen vakuuttunut, että hyvä suunnittelu, myös taiteessa, tuo varmasti kustannuksensa takaisin. Moniin hyvin suunniteltuihin kohteisiin taidetta on pystytty tuomaan myös erittäin edullisin ratkaisuin. On voitua jopa säästää, kun suunnitelmassa kallis materiaali on pystytty korvaamaan hienolla betonilla, Pertti kertoo kokemuksistaan.

Hän uskoo, että iso kynnys taiteen käyttöön on edelleen se, että rakennuttajat eivät yksinkertaisesti tiedä kehen ottaa yhteyttä, miten toimia. - Tiedetään miten arkkitehtien ja muiden suunnittelijoiden kanssa toimitaan, mutta polkua taiteilijoiden kanssa ei ole vielä tallattu. On helpompi tilata se taideteos vasta valmiiseen aulaan.

Katja Kukkonen

– Opetusministeriön kanssa on keskusteltu, että tarvittaisiin ohjevihkonen, joka kertoisi kuinka toimia, jos haluaa taidetta rakennukseen. Taiteilija ymmärtäisi miten toimitaan ja muut osapuolet tietäisivät miten taiteilijan kanssa toimitaan, Pertti toteaa.

OPETTAJANA

Pertti on tehnyt paljon myös opetustöitä. – Tosin pidin välillä useamman vuoden tauon. Se oli sinällään hyvä, sillä opettaminen vie valtavasti aikaa.

Parhailtaan on meneillään mielenkiintoinen projekti Kuvataideakatemia kuvanveisto-opiskelijoiden kanssa: – Pidän heille puolen vuoden kurssin betonin käytöstä kuvanveistossa. Opiskelijat ovat olleet erittäin innostuneita, kiinnostuneita ja säntillisiä. Olemme jo käyneet muun muassa sementti-tektaalla ja menossa betonitehtaille, Pertti kertoo helmikuussa.

Hänen mukaansa opittavaa on, sillä opiskelijat ovat olleet hämmästyneitä betonin mahdollisuuksista. – Valitettavasti betonin harmaa imago istuu tiukasti.

Pertti myöntää, että on itsekin usein törmännyt betonin huonoon imagoon: – Betonin käyttöä joutuu usein perustelemaan pitkästi. Epäillään, voiko betonia käyttää herkässä kohteessa. Kun sitten näyttää kuvia toteutuneista kohteista, aletaan mahdollisuuksia ymmärtää. Usein hämmästellään, onko jo-

kin toteutettu työ betonia ollakaan. Sikäli tilanne on ristiriitainen, että hienosti tehtyä betonia ei mielellä betoniksi.

Betonin mahdollisuuksien hyödyntämiseen kuvanveistossa on lupa uskoa tulevaisuudessakin. Ensi syksynä Taideakatemiassa alkanee kurssi, jossa opetetaan kuvanveisto-opiskelijoille sekä betonin käyttöä että rakennusrytmiikkaa, niitä vaatimuksia, jotka liittyvät rakentamiseen.

– Tavoitteena on pystyä tekemään suunnitelmia, jotka pystytään myös toteuttamaan järkevästi. Ollaan yhteistyössä sekä arkkitehtien että insinöörien kanssa, Pertti viittaa jo aikaisemmin korostamaan yhteistyöverkostoon.

AFRIKKAAN BETONISIA KILPIKONNANMUNIA VALAMAAN

Juttutuokio Pertin kanssa tuo jatkuvasti yllätyksiä: sivulauseessa käy ilmi, että Pertti on juuri valmistellessa maaliskuista matkaa Beniniin Länsi-Afrikkaan. Kohteena siellä on Villa Karo, kirjailija *Juha Vakkurin* perustama suomalais-afrikkalainen kulttuurikeskus, jonka yhteyteen suunniteltuun puistoon Pertti ja viisi Taideakatemia opiskelijaa ovat menossa tekemään veistosta.

– Ajatuksena on tehdä kookas betoniveistos, joka muodostuu maan alta pilkistävästä jättiläiskilpikonnan munista. Beninissäkin harvinaisten, suojeltujen kilpikonien munat symboloivat yhteistyötä

1

Pertti Kukkosta on turha yrittää laittaa yhteen muottiin kuvanveistäjä-keksijä-taideurakoitsija -titteliin voisi huoletta lisätä vielä monta muuta. Se, että kuvanveistäjät leimautuvat usein johonkin materiaaliin on Pertin mukaan tavallista: – Itselläni ei ole mitään sitä vastaan, jos leimaudun betoniin.

ja vielä kuoriutumattomia tulevaisuuden projekteja, Pertti kertoo suunnitelmasta. Villa Karossa hän on ollut aikaisemmin, siellä on esillä myös yksi hänen töistään: vuonna 2001 tehty ”Rinnakkain”, väribetonia ja kuparibetonia.

TYÖ JA HARRASTUS

Taide on Pertille sekä työ että harrastus. – Pertti itse sanoo, ettei edes pidä sitä työnä vaan elämäntapana. Perhe: vaimo ja teini-ikäiset kaksoset, asuvat Helsingin Käpylässä, jossa Pertillä on samalla tontilla erillinen työkkäri. Siellä on myös oma valimo, totta kai. Myös kotikulmilla on syntynyt hyviä ystävyys-yhteistyöverkostoja esimerkiksi useiden arkkitehtien kanssa.

Varmaa kuitenkin lienee, että Pertti ei jää toistamaan itseään: – Betonin väreistä ainakin oikea musta on vielä saavuttamatta. – Jäämme siis kuulolle.

Sirkka Saarinen